

Szakmai beszámoló a berettyóújfalui Berettyó Kulturális Központ „A Bihari Múzeum papíralapú műtárgyainak átadozolására és költöztetésére II. ütemben” című pályázatáról

Pályázati azonosító: 209111/00122

A pályázatot kiíró kollégium: Múzeumok Kollégiuma

A Múzeumok Kollégiuma 006/209/22 számú döntése alapján a Bihari Múzeum (a Berettyó Kulturális Központ szervezeti egysége) papíralapú műtárgyainak tárolási körülményeit célzó pályázat keretében az Általános Történeti Dokumentumok Gyűjteménye állományának raktárhelyzetén kívánt változtatni. Az elnyert összeg a Gyűjtemény mintegy felére elegendő savmentes doboz és hajtogatott pallium beszerzésére nyújtott lehetőséget.

A berettyóújfalui Bihari Múzeum 1974 óta végzi gyűjtő-feldolgozó tevékenységét, amely során több mint 46.000 műtárgy került az állományába. A két épületben, hét raktárhelyiségben és irodákban tárolt emlékek megőrzésére irányuló erőfeszítésekhez elengedhetetlenül szükséges, hogy az intézmény állományvédelmi technikai apparátusa kialakításra kerüljön és az ad hoc megoldások helyett stabil, kiszámítható, megbízható rendszer álljon a munkatársak rendelkezésére és a műtárgyak szolgálatába.

A Bihari Múzeum munkatársai folyamatosan konzultálnak a debreceni Déri Múzeum, mint megyei hatókörű városi múzeum, állományvédelmi szakembereivel, az épületekben fennálló feltételek javításáról. Az állományvédelmi szakemberek javaslatai alapján négy fontos csomópont köré lehet csoportosítani azokat a technikai szükségleteket, amelyek elengedhetetlenek a fennálló állapoton való változtatáshoz.

1. a hőmérséklet és páratartalom rendszeres, állandó mérése, nyilvántartása, feldolgozása
2. a klimatikus viszonyok szabályozása mobilizálható gépi beavatkozás formájában
3. a rendelkezésre álló raktárhelyiségek jobb kihasználtsága, a polcrendszerek bővítése
4. a papíralapú műtárgyak tárolási és csomagolási körülményeinek átszervezése

Jelen állományvédelmi pályázatunkban a tárgyak közvetlen elhelyezését, védelmét szolgáló eszközök, tárolók, segédanyagok beszerzését tűztük ki célként.

A Bihari Múzeum gyűjteményi adatai alapján elmondhatjuk, hogy a műtárgyak közel 50%-a papíralapú, legyen szó iratról vagy kiadványról.

A műtárgyak darabszámának megoszlása gyűjtemények szerint

Gyűjtemény	Tételszám	Darabszám
<i>Adattár*</i>	7587	7587

<i>Általános Dokumentumok Tára</i>	<i>Történeti</i>	6762	10469
Folyóirat		4351	5102
Fotóesemény		4352	4365
Fotótárgy		1096	1116
<i>Irodalmi kézirat</i>		<i>643</i>	<i>3699</i>
Irodalmi tárgyi		536	853
Képzőművészet		2016	2016
Néprajzi		2698	3184
Numizmatika		817	945
Természettudományi		82	93
Történeti tárgyi		1068	1519
Összesen:		32008	40948

*Dőlt betűvel szedve azon gyűjtemények, amelyek nagyobb részt papíralapú műtárgyat őriznek.

A Bihari Múzeum ezt a közel 20 000 darabból álló papíralapú állományt új tárolási formával kívánta tovább őrizni. A papíralapú állomány tárolásánál fontos szempont, hogy azon eszközök, amelyekben fizikailag elhelyezésre kerül az irat, savmentes legyen. Mind az iratválasztó segédanyagok (pallium), mind az irattároló dobozok kiválasztásánál kiemelten lényeges, hogy ph-semleges anyagból készüljenek, ezzel is óvva az iratokat a közvetlen kapcsolat alatt is.

Az iratállomány méretét tekintve vegyes, ezért A/3 formátumú irattároló dobozokra van szüksége az intézménynek. A múzeumban őrzött papíralapú műtárgyak – és a múzeum irattára – közel 50 ífm terjedelmet tesznek ki. A szakszerű, hosszú távú megőrzéshez biztosítanunk kell a ph-semleges, kitergetett állapotú tárolást ezeknek az iratoknak. Jól látható, hogy a közel 20 000 darabból álló három gyűjtemény átdobozolása és palliumba helyezése jelentős mennyiségű állományvédelmi anyagot kívánna, illetve a múzeum munkatársai részéről hónapokban mérhető munkaidő ráfordítást igényelne.

A raktárhelyiségekben új beszerzésben érkezett dexion salgó polcok segítségével rendeztük az iratanyagot, megoldva a korábbi rossz tárolás (A/4-es borítékban tárolás, hajtogatott és nem teregetett formában történő tárolás, nem savmentes dobozok használata) miatt kialakult állományvédelmi problémát. Az iratok méretmegfelelő palliumba és tárolódobozba helyezése, megfelelő polcon történő tárolása megakadályozza az állomány esetleges további károsodását, az esetleges fertőzések elterjedését, a savasodást és a megsemmisülést. A különböző gyűjteményekben őrzött iratanyag és az irattár állománya mintegy 50 iratfolyómétert tesz ki.

Ezzel az eszközbeszerzéssel elkezdhattuk a papíralapú műtárgyak átdobozolásának és szakszerű elhelyezésének munkafolyamatát, amely előreláthatólag egy több évig tartó, ütemezett állományvédelmi beavatkozást jelent. A fizikai cserét (régii dobozok, irattartók megsemmisítése, kapcsok, műanyag borítók eltávolítása stb.) az intézmény munkatársai hajtották végre, az állományvédelmi asszisztens vezetésével.

Az Általános Történeti Dokumentumok gyűjteménye nem csupán papíralapú műtárgyakat tartalmaz, hanem az irat fogalmába tartozó, azt tágabban értelmező más anyagtípusokat is. Gondolunk itt elsősorban a fényképek nagy számára, de található hanglez is a gyűjteményben. A fényképek tárolása eddig nem különbözött a teljes mértékben papír alapanyagú műtárgyakétól, de az elmúlt három évben ezen a módszeren gyökeresen változtattunk és a fényképeket speciális fotótasakokba kezdtük el átcsomagolni. A pályázat keretében az ÁTD gyűjteményének több mint a felét sikerült egyenként palliumba és savmentes dobozokba helyezni. Az átcsomagolás során eltávolítottunk minden olyan anyagot (műanyag tárolózacskók, kapcsok, fóliák, nem savmentes csomagolóanyagok stb.), amelyek veszélyeztették az állomány épségét. Egyúttal állományvédelmi ellenőrzést is tartottunk, minden egyes iratot megvizsgáltunk és külön jegyzékben rögzítettük a beavatkozást igénylő iratok leltári adatait. A teljes körű felméréshez a Déri Múzeum restaurátorainak segítségét kérjük.

Jól látható, hogy az eddig rossz csomagolásban, összehajtvá tárolt iratok az áthelyezést követően egy megfelelőbb állapotba kerültek, amelyen még tovább tudunk javítani az említett állományvédelmi vizsgálat és restaurálást, konzerválást követően. Az átcsomagolással párhuzamosan javítottuk a leltárkönyvi bejegyzéseket, elírásokat, félreértelmezéseket is. A táblázatba foglalt adatállományt rendszerezzük és hamarosan a múzeum oldalán publikáljuk.

A Bihari Múzeum 2021 folyamán egy olyan új raktárhelyiséghez jutott, amely tényleges lehetőséget nyújt egy rendezett, minden követelménynek megfelelő raktári elhelyezés kialakításához. Ehhez a kialakítandó rendhez elengedhetetlenül szükséges a papíralapú műtárgyak tárolási feltételeinek javítása, újragondolása, cseréje, illetve digitalizálása. Ezek a lépések az állományvédelem szinte minden lépcsőjét lefedik, lehetőséget teremtve annak, hogy a múzeum őrzésére bízott műtárgyak hosszú távon biztonságos formában kerüljenek elhelyezésre egy olyan helyiségben, amely már minden állományvédelmi követelménynek, ajánlásnak megfelel.

A Bihari Múzeum által benyújtott állományvédelmi pályázat – a korábban, ugyanebben a témában elnyert másik projekttel – lehetőséget biztosított, hogy az Általános Történeti Dokumentumok Gyűjteménye egész állományát új, biztonságos csomagolóanyagokban tároljuk tovább.

Az állományvédelmi pályázat során felhasznált eszközök:

Pallium A/3 méret acid-free, calcium carbonate buffered, DIN ISO 9706, ISO 16245-A, permanent, Photographic Activity Test (PAT) 42,5 x 30,5 cm (folded) 4400 db

Savmentes anyagból készült irattári doboz A/3. Hosszúság (mm): 450; Szélesség (mm): 300; Magasság (mm): 130; Vastagság (mm): 3; Szín: fehér; Súly (kg): 0.51. 30 db

A szakmai beszámoló a Bihari Múzeum honlapján:

<http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/palyazat2.pdf>

Berettyóújfalu, 2022. október 24.

Török Péter
múzeumvezető
Bihari Múzeum
s. k.

Fotómelléklet

Az ÁTD korábbi tárolási formája

Egy régi doboz belseje

Palliumozás

Az ÁTD állományának majdnem fele savmentes dobozokban